

Archeologienota
Lochristi – Charles Vuylstekehof

Liesbeth Coremans en Natasja Reyns

Temse
2017

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Liesbeth Coremans en Natasja Reyns

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
9140 TEMSE

Wettelijk depot nummer
D/2017/12.807/165

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	6
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	6
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	7
2.3.3	Werkwijze	10
2.4	Assessmentrapport	10
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	10
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	16
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	20
2.4.4	Controleboringen	22
2.4.5	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	24
2.4.6	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	25
3	Samenvatting.....	26
4	Bibliografie	27
4.1	Publicaties	27
4.2	Websites.....	27
5	Bijlagen	28
5.1	Archeologische periodes	28
5.2	Plannenlijst	28
5.3	Fotolijst.....	28

1 Inleiding

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een verkavelingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2017H146

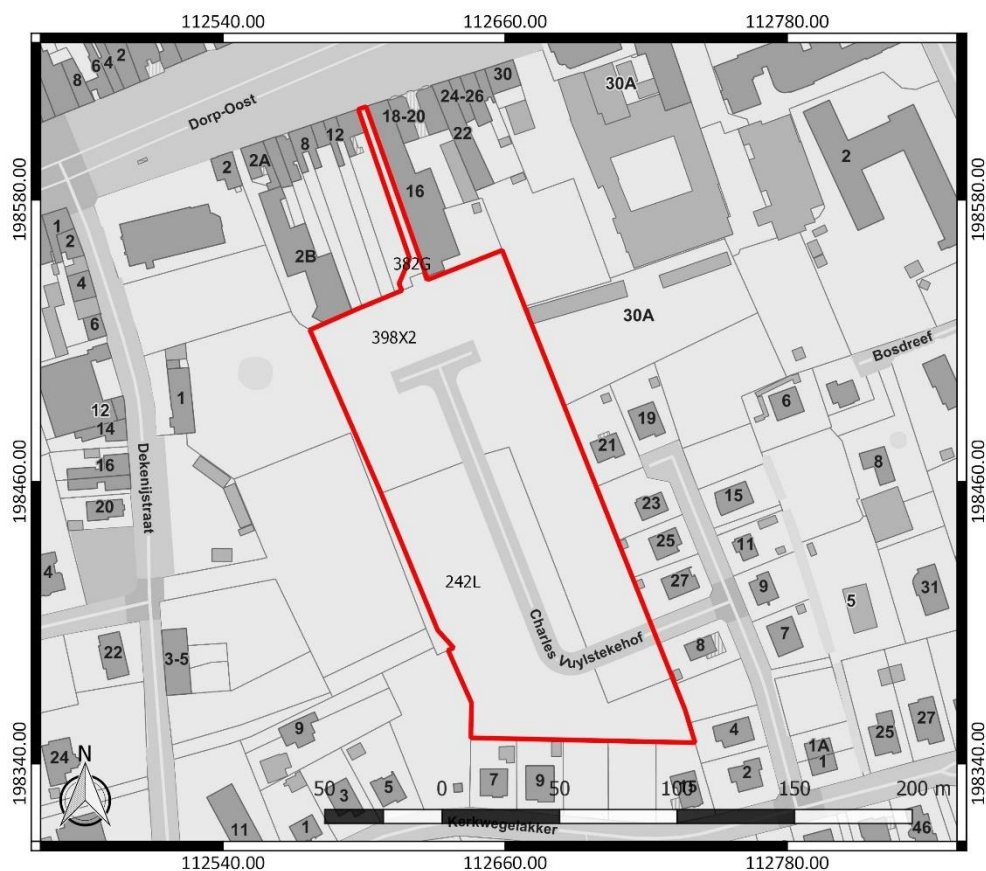
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem, toponiem): Oost-Vlaanderen, Lochristi, Lochristi, Charles Vuylstekehof, Charles Vuylstekehof

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 112577, 198525
- 112659, 198558
- 112740, 198349
- 112645, 198351

Kadastraal plan:

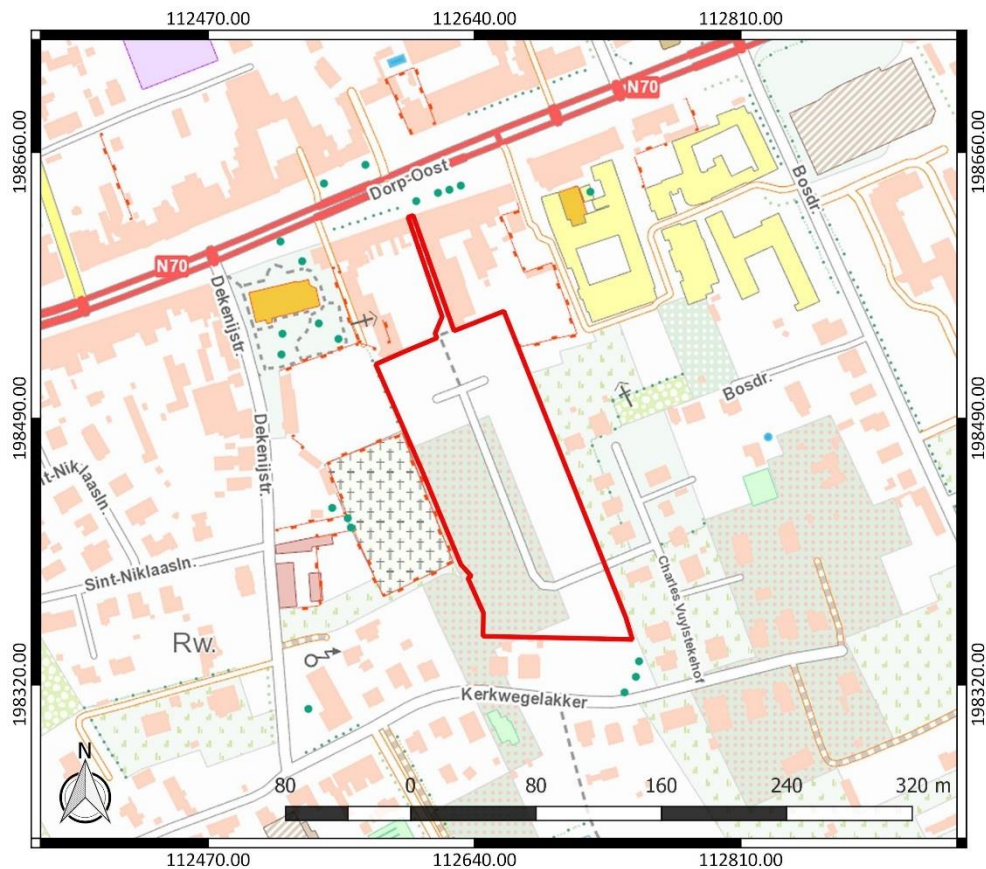

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Lochristi, Afdeling 1, sectie C, nummers 382G, 398X2 en 242L

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 18180 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 29/08/2017 – 29/11/2017

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, metaaltijden, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland, tuinbouw

Verstoorde zones: tijdens het bureauonderzoek werd vastgesteld aan de hand van de historische beschrijving van het onderzochte gebied en de uitvoering van controleboringen, dat het volledige terrein geroerd tot verstoord is, tot op een diepte van minimaal ca. 70 cm onder het maaiveld (Figuur 26).

2.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing.

2.3 Onderzoeksopdracht

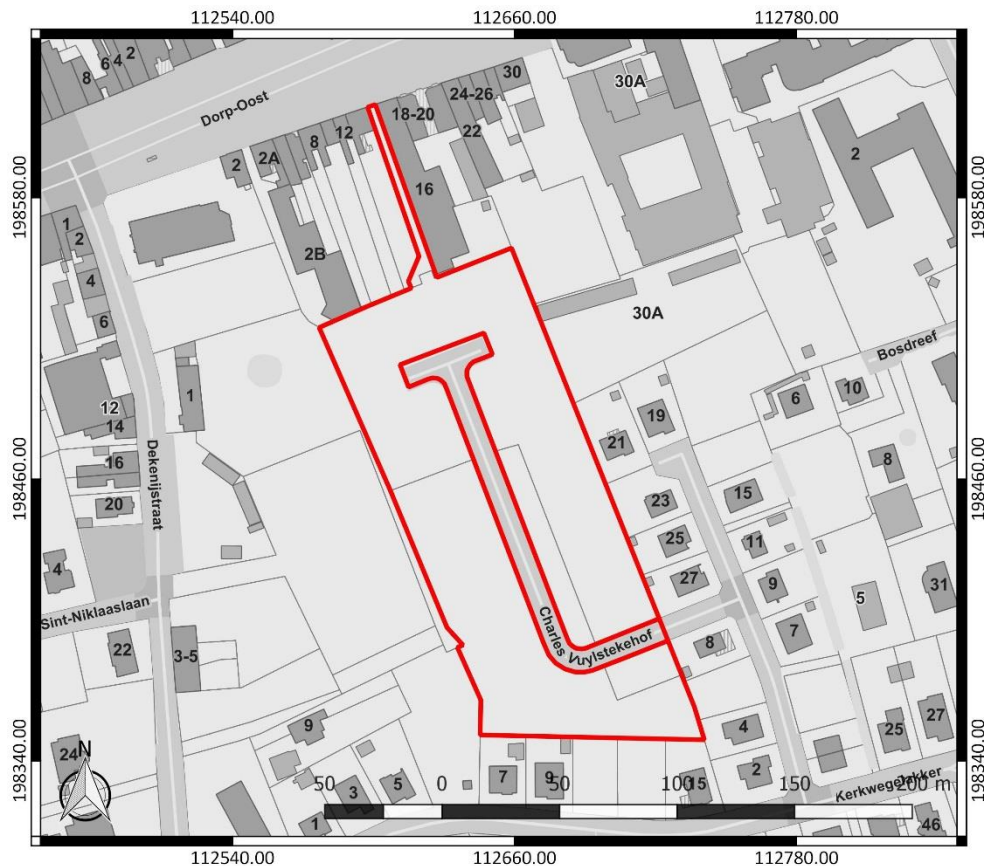
2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: binnen het onderzoeksgebied bevindt zich een zone met reeds bestaande wegenis (Figuur 9). Deze zone valt buiten de zone met geplande werken. De totale oppervlakte van het te onderzoeken terrein waar bodemingrepen gepland worden bedraagt ca. 15931 m².

Figuur 3: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied en de zone die buiten de geplande werken valt (www.geopunt.be)

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zal een verkaveling gerealiseerd worden, bestaande uit 21 loten voor eengezinswoningen (Figuur 6). Ze worden aangelegd langs de reeds bestaande wegenis (Figuur 4 en Figuur 5). De aanleg van de woningen en omgevingsaanleg betekent vermoedelijk een verstoring van ca. 80 cm à 1 m diepte. De woningen mogen echter onderkelderd worden. Dit betekent plaatselijk een grotere verstoringdiepte. De locatie van bijvoorbeeld vorstranden, regenwaterputten en huisaansluitingen, die de verstoringdiepte van de eengezinswoning overschrijdt, ligt in het kader van de verkaveling nog niet vast. Ook zijn er indirecte factoren zoals compactie bij de werfingrepen, die een negatieve invloed op het aanwezige bodemarchief hebben. In het noorden van het onderzoeksgebied is reeds een voetpad en een fietspad aanwezig. De verharding van het fietstracé blijft behouden. De verharding zal wel nog wat breder worden.

Figuur 4: Bestaande toestand

Figuur 5: Bestaande toestand

Figuur 6: Ontwerpplan (Arpenta)

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) en de Atlas der Buurtwegen (1841) worden twee momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

Ook de Erfgoedbank Waasland werd geraadpleegd.

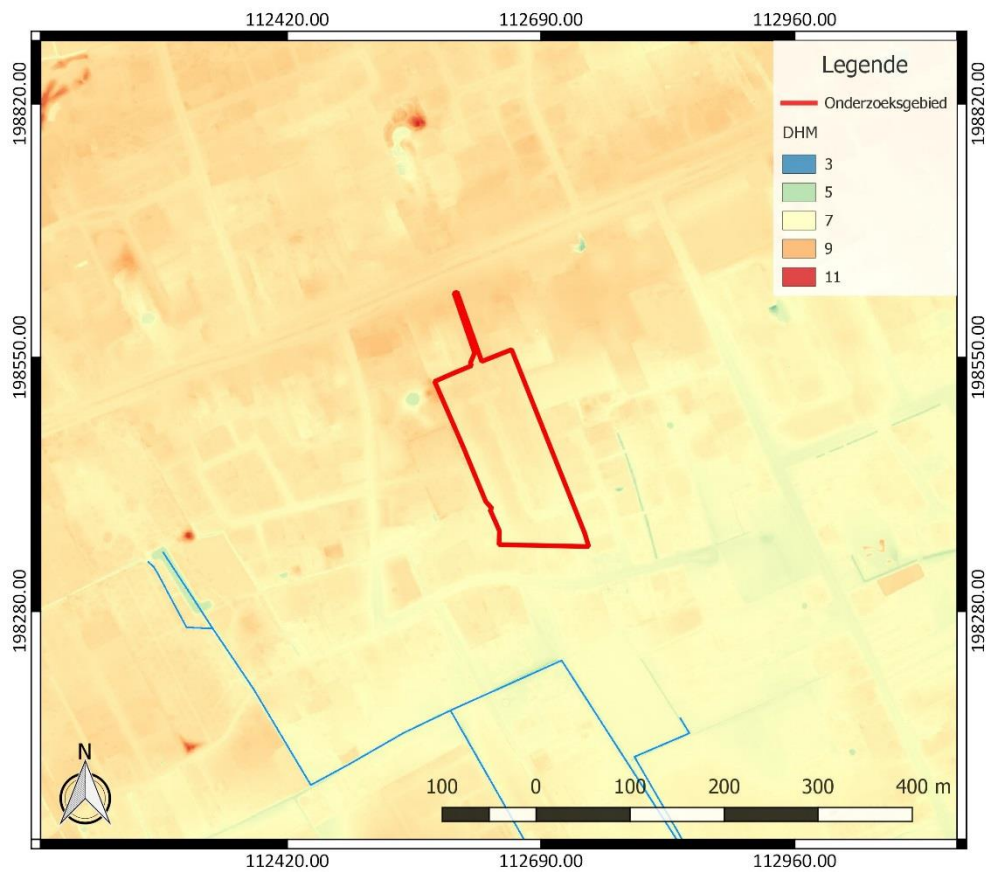
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

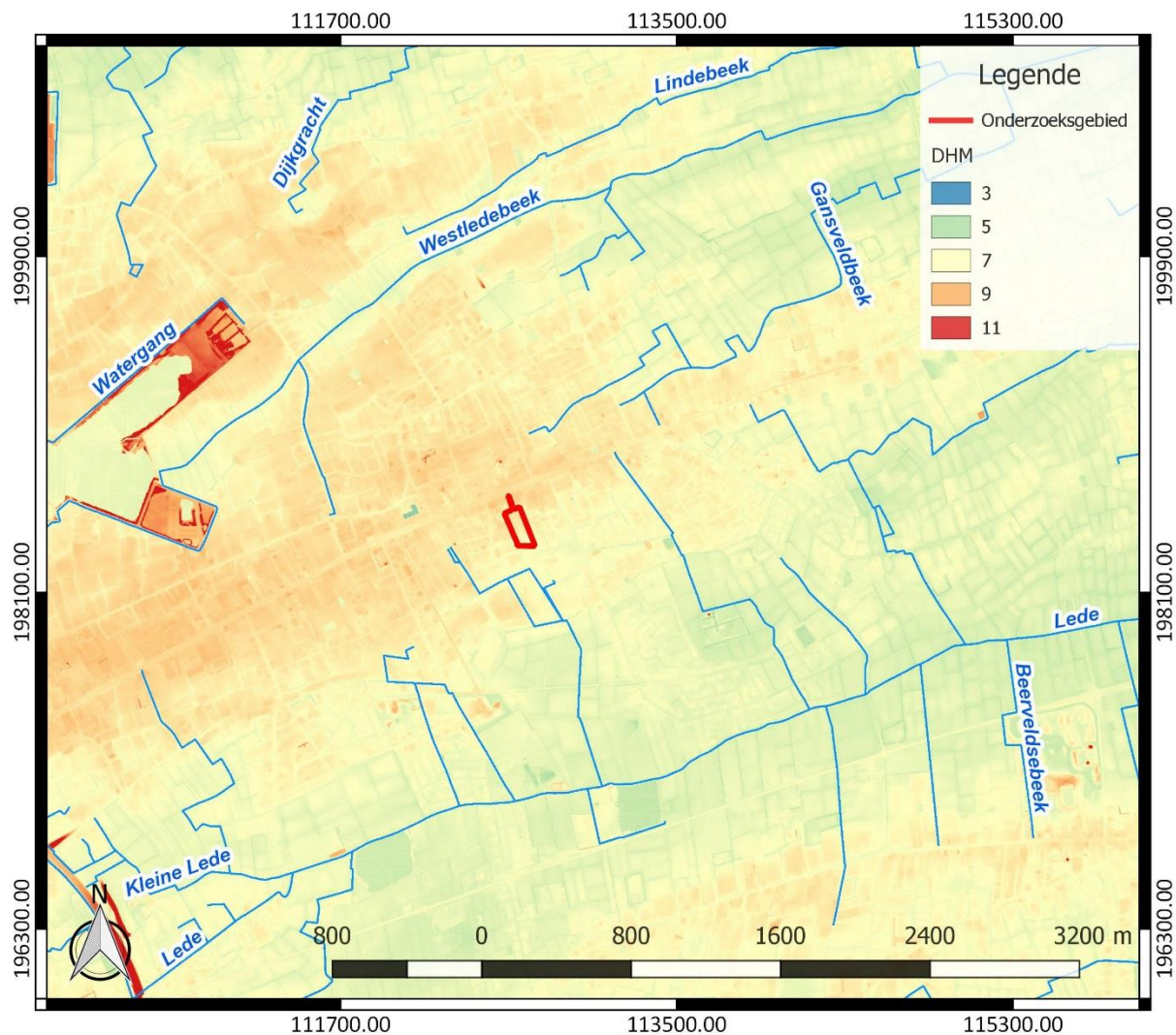
Het onderzoeksgebied is onmiddellijk ten zuiden van het historische centrum van Lochristi gelegen, langs het Charles Vuylstekehof dat centraal over het terrein loopt (Figuur 7). Ten noorden bevindt zich Dorp-oost (N70), ten oosten de Bosdreef, ten zuiden de Kerkwegelakker en ten westen de Dekenijstraat. Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden. Hydrografisch behoort het tot het Bekken van de Gentse Kanalen. Ten noorden stromen de Dijkgracht, de Lindebeek, de Westledebeek en de Gansveldbeek en ten zuiden de Lede (Figuur 9).

Figuur 7: Luchtfoto van 2017 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 8: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

Figuur 9: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

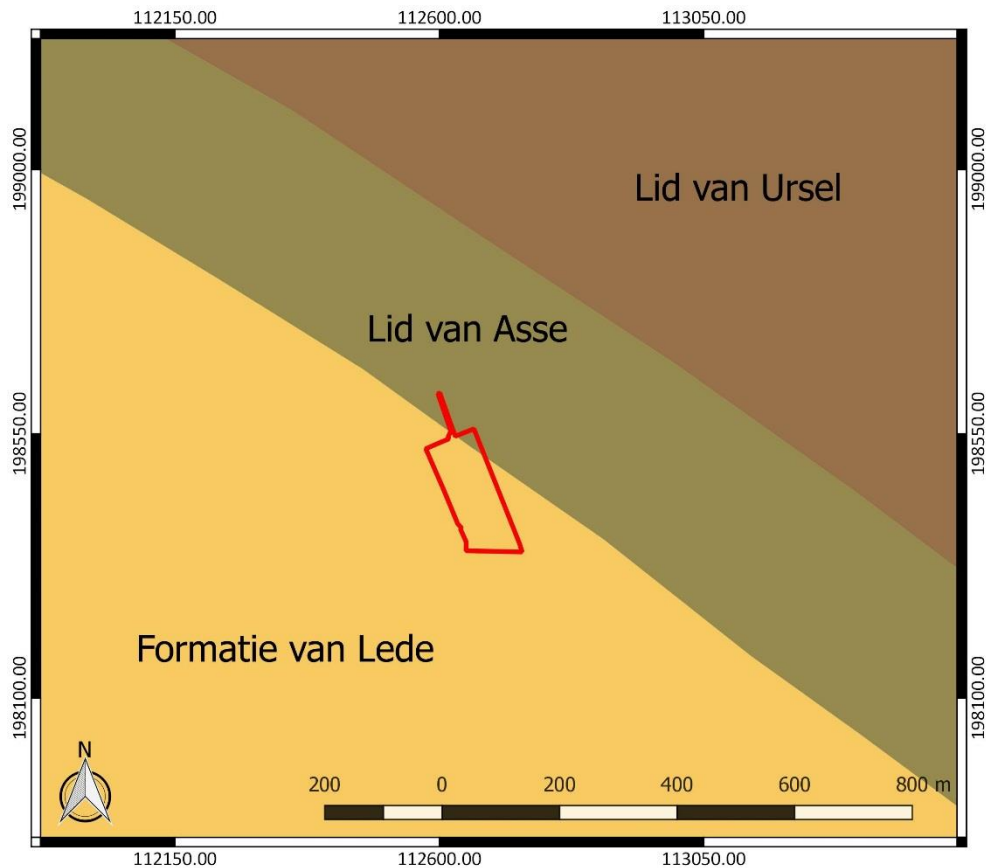
Figuur 10: Hoogteverloop van noordwest naar zuidoost (www.geopunt.be/kaart)

Geomorfologisch behoort Lochristi tot de zogenaamde Vlaamse Vallei, die ten noordoosten van Gent te situeren is. De Vlaamse Vallei is een glaciële erosievallei. Het is een laag en vlak dekzandgebied, met zwak uitgesproken westzuidwest en oostnoordoost georiënteerde zandruggen en depressies.³ Lochristi ligt in de ruggenzone van Zeveneken. Het is een erg vlak zandig gebied. Het reliëf loopt zeer langzaam op vanaf het noorden (waar zich de zuidrand van de Moervaartdepressie bevindt) naar het zuiden toe en daalt zeer geleidelijk vanaf het westen naar het oosten. De ruggenzone strekt zich uit van Oostakker over Lochristi en oostwaarts tot aan de Durmevallei nabij Lokeren. Evenwijdige en overwegend westzuidwest-oostnoordoost gerichte ruggen wisselen af met ondiepe beekdalletjes of opgelijnde kommen die tot 1 à 2 m lager liggen dan de omgeving.⁴

³ Inventaris Onroerend Erfgoed, ID 126625, Kantons Evergem en Lochristi (geraadpleegd op 4 juli 2017)

⁴ De Moor/ Van De Velde 1995, 4-7

Het onderzoeksgebied is te situeren op een westzuidwest-oostnoordoost georiënteerde zandrug (Figuur 8), op een hoogte van 6,9 tot 7,9 m TAW (Figuur 10).

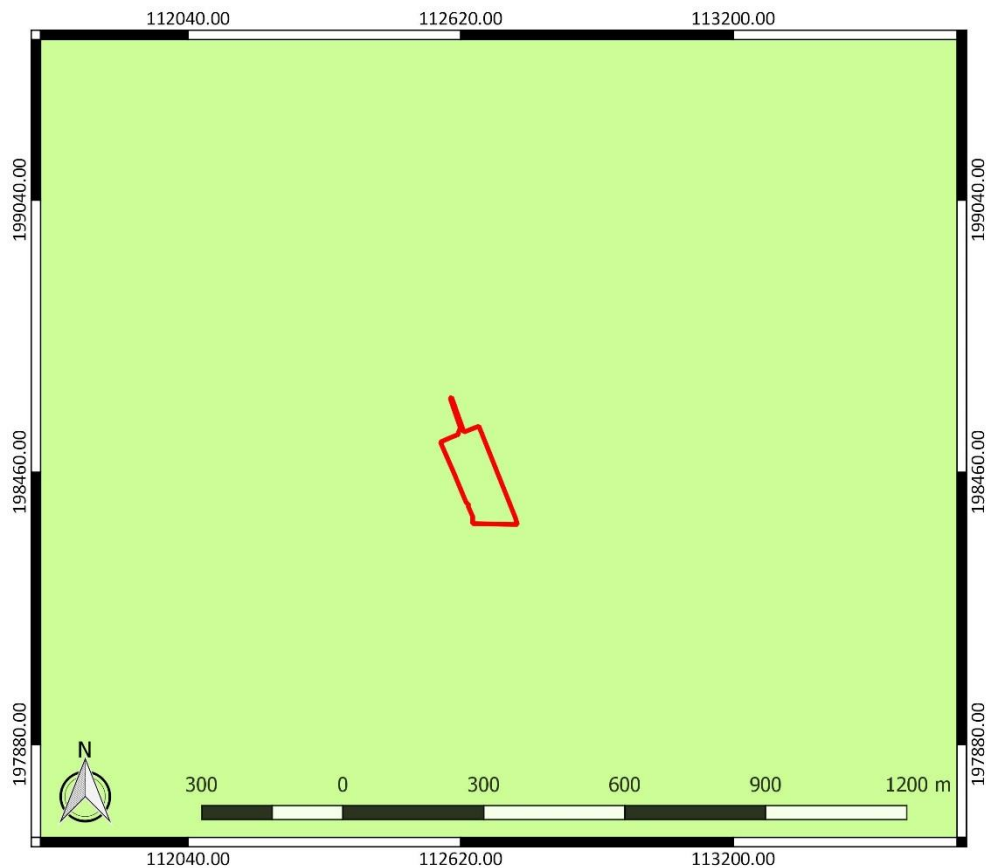
Figuur 11: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond (Figuur 11) bestaat hoofdzakelijk uit de Formatie van Lede. Deze bestaat uit lichtgrijs fijn zand, soms kalksteenbanken, dat kalkhoudend, fossielhoudend (*nummulites variolarius*), soms glauconiethoudend is en basisgrind bevat. De noordoostelijke hoek van het terrein wordt gekenmerkt door het Lid van Asse. Deze bestaat uit groengrijze klei die zandhoudend en sterk glauconiethoudend is en plaatselijk grof glauconietzand ('bande noir') bevat. Verder ten noordoosten bevindt zich het Lid van Ursel. Deze bestaat uit grijsblauwe tot blauwe klei.⁵

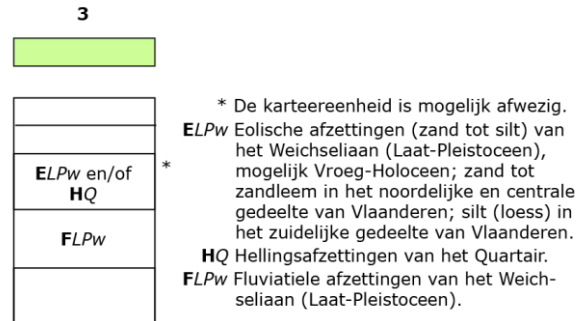
De quartairgeologische kaart (Figuur 12) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingsafzettingen van het Quartair. Hieronder bevinden zich oudere fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).⁶

⁵ www.geopunt.be/kaart

⁶ www.geopunt.be/kaart

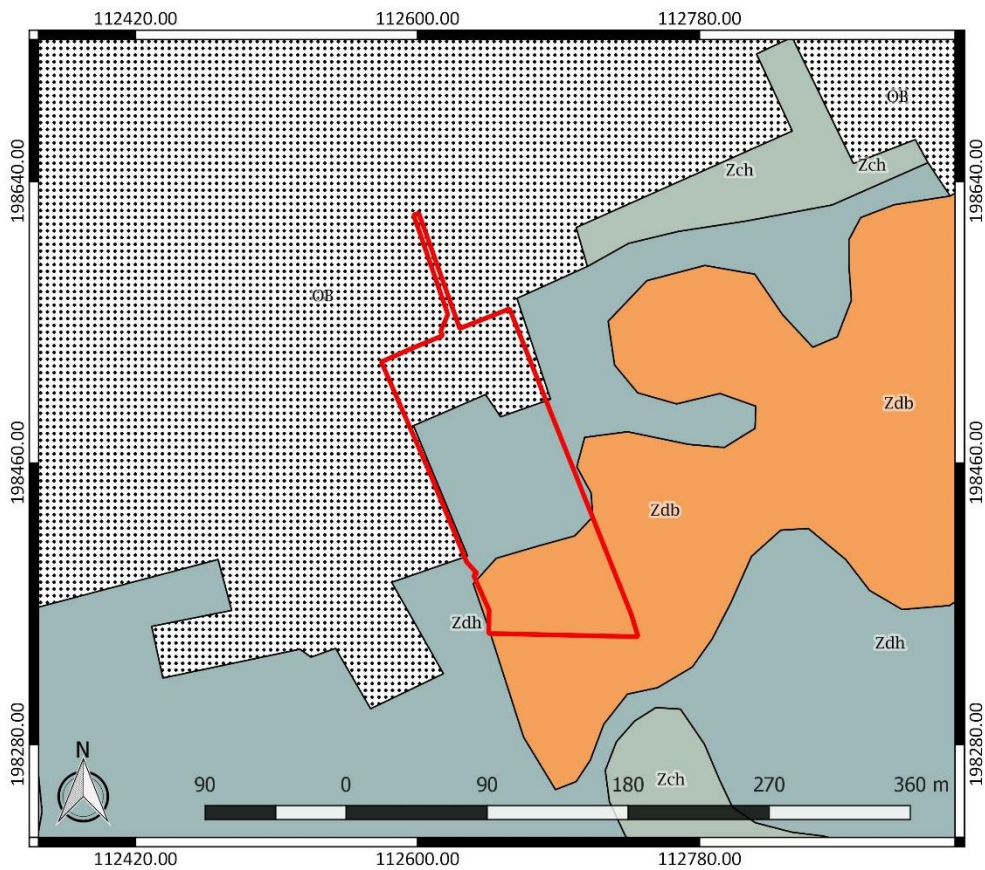
Figuur 12: Quartairegeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

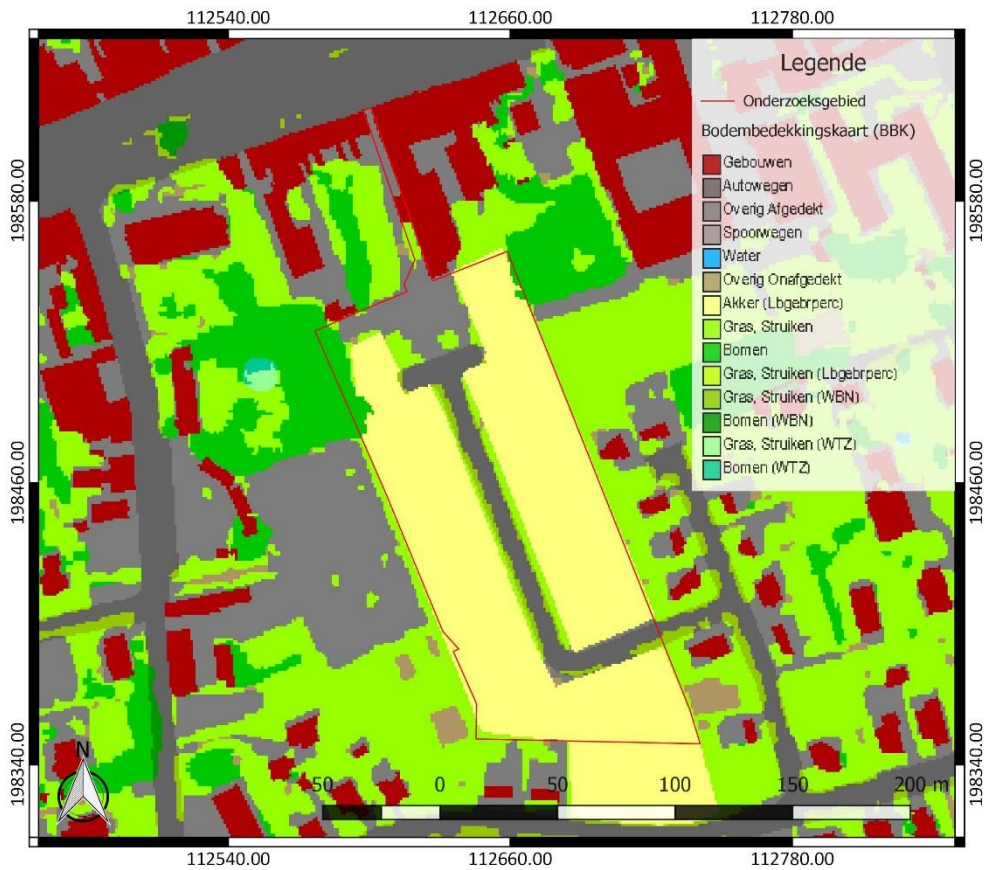
Figuur 13: Legende bij de quartairegeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 14) toont dat centraal binnen het onderzoeksgebied een matig natte zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont (Zdh) te verwachten is en in het zuiden een matig natte zandbodem met structuur B horizont (Zdb). Het noorden van het onderzoeksgebied wordt aangegeven als bebouwde zone (OB).

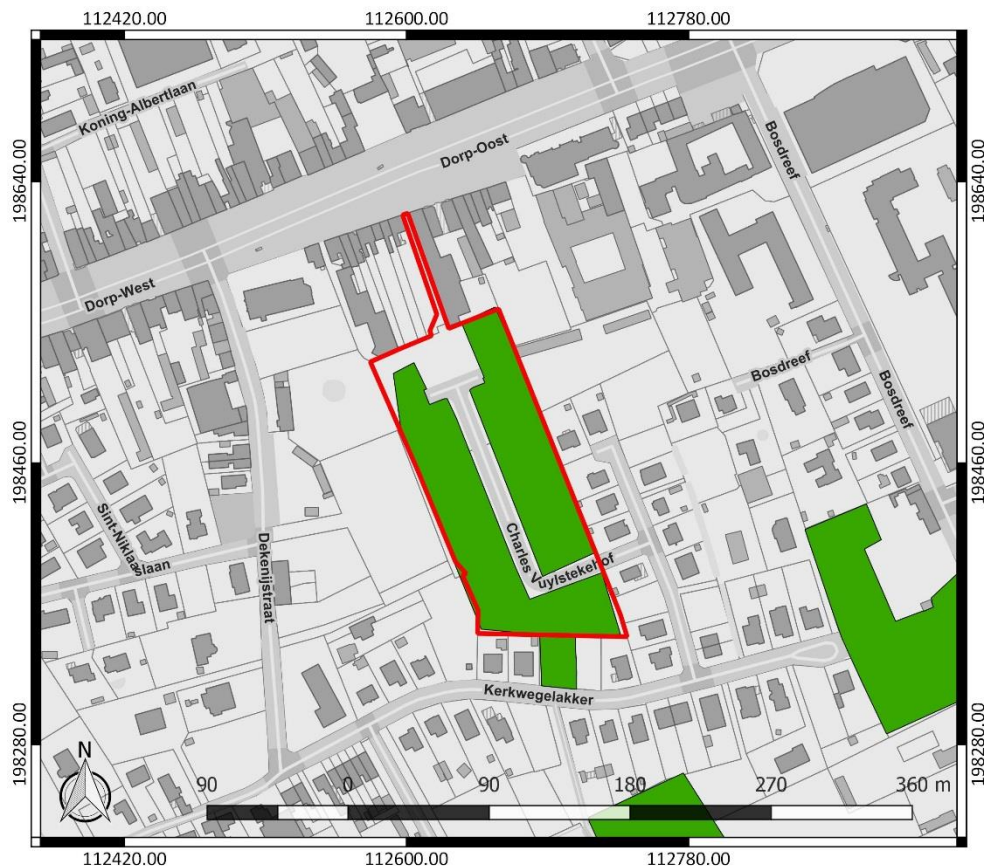
Het onderzoeksgebied is volgens de bodemgebruiksaan kaart grotendeels in gebruik als akkerland (Figuur 15). De Charles Vuylstekehof is als weg aangegeven en in het noorden worden verharding, bomen, gras en struiken aangeduid. Dit stemt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 7). Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid binnen het onderzoeksgebied verwaarloosbaar (Figuur 16).

Figuur 14: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 15: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 16: Potentiële bodemerisiekarte met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be), met groen: verwaarloosbaar

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De oude vorm van de naam Lochristi is "Lo", in het Germaans "open plek in een bos" en oorspronkelijk doelend op de open plek in het Lobos. In 1210 was de oudste vermelding "Lo" al verruimd tot een groter gebied dan het Lobos. Lochristi maakte met het later (1287) van Lochristi afgescheiden Zeveneken deel uit van het bosrijke gebied ten noordoosten van Gent, dat zich uitstrekte tot Lokeren en gemeenschappelijk bezit was van het dorp Achtene, een nederzetting op de grens van Lochristi en Oostakker. Dit gebied werd door de Heilige Amandus aangekocht als bezit voor de door hem te Gent gestichte Sint-Baafsabdij.⁷

Door verdeling van het abdijbezit in 819 tussen de kloostergemeenschap en de abt werd de Sint-Baafsheerlijkheid een abbatiaal goed. Vanaf 1067 was de Heilige Kerk (gelegen op het Sint-Baafsdorp naast de Sint-Baafsabdij te Gent) de parochiekerk van de later afzonderlijke parochies Lochristi, Zeveneken, Zaffelare, Oostakker, Desteldonk en Mendonk (samen de Sint-Baafsheerlijkheid vormend). De bezittingen van Sint-Baafsabdij werden in de 9de eeuw geïsurpeerd door de Graaf van Vlaanderen en na terugkeer van de monniken in het begin van de 12de eeuw gedeeltelijk gerestitueerd, voornamelijk het zuidelijke en oostelijke deel van Lochristi dat in de 13de eeuw in cultuur werd gebracht. Lobos zou pas in de 14de eeuw ontgonnen zijn. Op de tot heidegronden gedegenerende hogere zandstroken ontstonden van west naar oost oude verkeerswegen.⁸

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Lochristi, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121321> (geraadpleegd op 24 juli 2017)

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Lochristi, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121321> (geraadpleegd op 24 juli 2017)

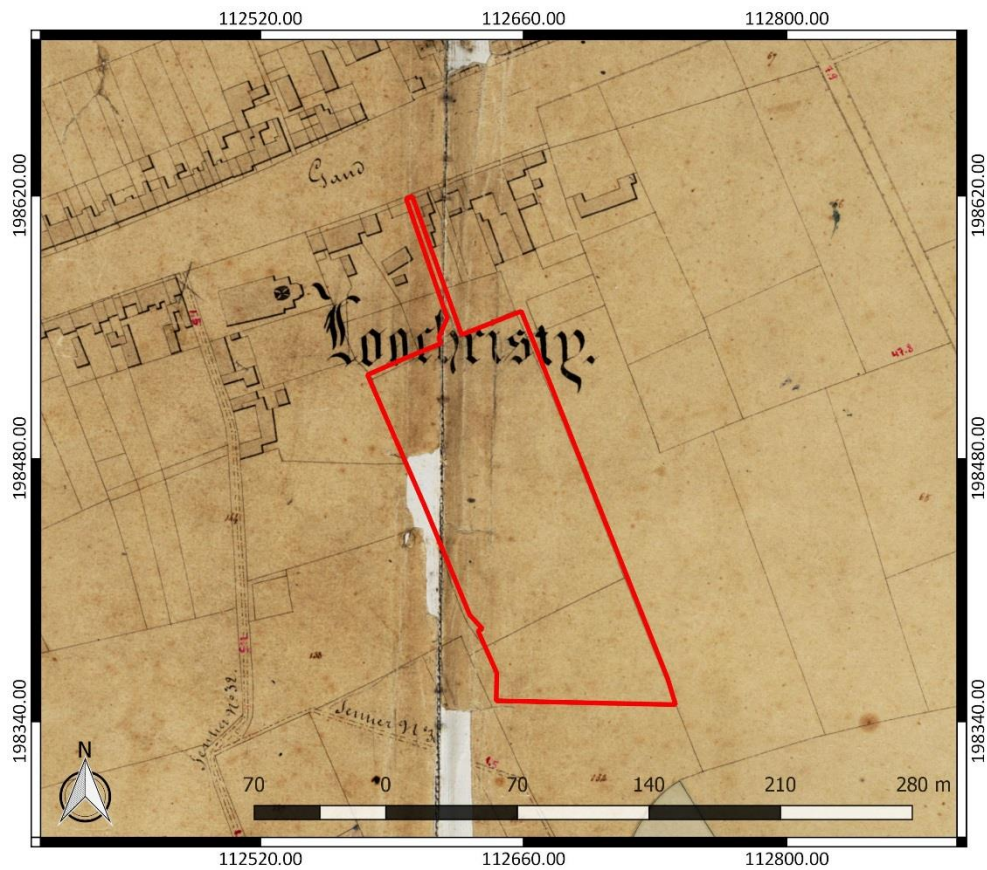
Administratief behoorde Lochristi tot de kasselrij van de Oudburg van Gent. Vanaf de 14de eeuw werd sancti Christi toegevoegd aan de naam Lo om het gebied te onderscheiden van andere abdijbezittingen met de naam Lo. Tussen 1221 en 1280 werd Lochristi een afzonderlijke parochie. Het noordwestelijk deel van Lochristi werd door de graaf langer achtergehouden en later gerestitueerd aan de Sint-Baafsabdij, maar deze gebieden bleven afzonderlijke entiteiten. Het betreft onder meer de keure van Hijile, die in 1560 aan de abdij werd overgedragen, en het laatschap Heindrikslaar. Met de dood van de laatste abt van de Sint-Baafsabdij in 1563 ging Lochristi met de rest van de Sint-Baafsheerlijkheid over in handen van het bisdom Gent.⁹

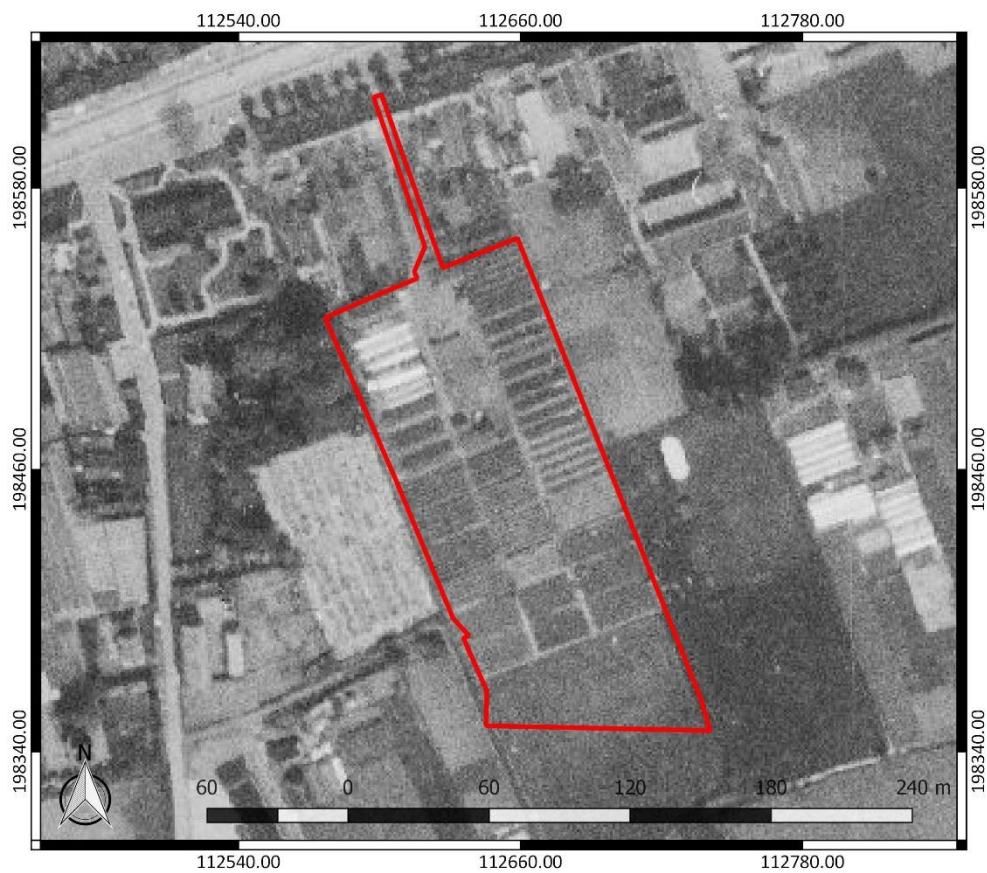
Figuur 17: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778) is het onderzoeksgebied ten zuiden van een historische weg, de huidige N70, aangegeven. Op de kaart moet het onderzoeksgebied in werkelijkheid iets meer naar het zuiden toe gesitueerd worden, zodat het terrein in het noorden aansluit op de weg. Bebouwing is hoofdzakelijk gegroepeerd langsheen deze weg. Het gaat om de historische kern van Lochristi. Ten noordwesten van het onderzoeksgebied situeert zich de parochiekerk met omringend kerkhof. Het noorden van het terrein was mogelijk nog in gebruik als tuinen, maar het grootste deel van het onderzoeksgebied bleek in gebruik als akkerland (Figuur 17). Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is opnieuw de bebouwing ten noorden van het terrein te zien en de kerk ten noordwesten (Figuur 18). Binnen het onderzoeksgebied is geen bebouwing gesitueerd. Waarschijnlijk was het terrein nog steeds in gebruik als akkerland.

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Lochristi, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121321> (geraadpleegd op 24 juli 2017)

Figuur 18: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 19: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 20: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 21: Luchtfoto uit 2009 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 22: Luchtfoto uit 2012 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op een luchtfoto uit 1971 (Figuur 19) is de situatie gelijkaardig. Het uiterste zuiden is nog steeds in gebruik als akkerland. Het noordelijke deel lijkt nu echter in gebruik voor tuinbouw met serres. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 20) toont in het noorden en het oosten serres. Zoals te zien op een luchtfoto uit 2009 werden de serres afgebroken (Figuur 21). Op deze luchtfoto zien we ook de aanwezigheid van twee voormalige waterbassins. Een luchtfoto uit 2012 toont voor het eerst de wegenis binnen het onderzoeksgebied, de straat Charles Vuylstekehof (Figuur 22). Een recente luchtfoto (Figuur 7) geeft aan dat het overgrote deel van het terrein terug in gebruik is als akkerland.

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn. De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties gesitueerd met een gelijkaardige landschappelijke ligging, worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

In de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied werd op locatie CAI ID 31235 een molen uit de late middeleeuwen aangetroffen. De molen was in handen van de Sint-Baafsabdij en kent een eerste vermelding op een pachtcontract uit 1231. Het is wachten tot een kaart van 1593 voor een eerste weergave van de molen.¹⁰ Verder werden op locatie CAI ID 211761 naar aanleiding van een verkaveling perceelgreppels uit de nieuwe tijd aangetroffen.¹¹

¹⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 31235, Schoolstraat (LO27) (geraadpleegd op 30 augustus 2017)

¹¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 211761, Dorp-Oost Fase 1 (geraadpleegd op 30 augustus 2017)

In de ruimere omgeving zijn enkele locaties gekend met een gelijkaardige landschappelijk ligging als het onderzoeksgebied. De oudste vondsten gaan terug tot de steentijd. Resten van lithisch materiaal werden onder meer aangetroffen ter hoogte van locaties CAI ID 31178 (ten zuiden van CAI ID 31375) en 31180 tot 31182 (ten zuiden van CAI ID 31181). Het betreft kernen, afslagschrabbers, afslagen, microklingen, niet-geretoucheerde en geretoucheerde afslagen en klingen en artefacten met zwaar verbrijzelde boorden. De vondsten werden aan de hand van veldprospectie gedaan.¹²

Uit de late middeleeuwen zijn in de omgeving verschillende sites met walgracht gelokaliseerd, zoals onder meer CAI ID 31183 (ten oosten van CAI ID 31181). Een andere site met walgracht, die minstens teruggaat tot de 16de eeuw, is gesitueerd ter hoogte van locatie CAI ID 32318. Het gaat om een abdijpachthoeve. Ook op locatie CAI ID 32312 is een abdijpachthoeve aangetroffen, waarvan de

¹³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 32313, Lochristi (LO64) (geraadpleegd op 30 augustus 2017)

oprichting mogelijk teruggaat tot de 12de-13de eeuw. Een andere laatmiddeleeuwse hoeve is te vinden ter hoogte van CAI ID 31377.¹⁴ Een rechthoekige, volledig afgelijnde site met walgracht is te situeren op CAI ID 31375.¹⁵ Ook deze dateert uit de middeleeuwen. Op locaties CAI ID 31261 en CAI ID 214784 situeert zich het kasteel van Rooselaar. Dit gaat terug op hoeve Roselaar, die in de 12de eeuw werd opgericht. Het heeft verschillende fasen van vernieling, heropbouw en uitbreiding gekend tot in de 20ste eeuw.¹⁶

Tot slot werden aan de Nieuwstraat (CAI ID 211736) subrecente perceelafbakeningen vastgesteld.¹⁷

De overige gekende archeologische waarden in de omgeving bevinden zich al op grote afstand van het onderzoeksgebied en kennen een andere landschappelijke ligging. Daarom zijn ze weinig relevant om het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied in te schatten. Ze worden hier niet nader toegelicht.

2.4.4 Controleboringen

De aanwezigheid van serres en de aanleg van wegenis op het terrein, zoals dat bleek uit de historische beschrijving van het onderzochte gebied (2.4.2), doen sterk vermoeden dat de natuurlijke aardkundige eenheden op het terrein reeds in zeker mate geroerd is. Om hierover verder uitsluitsel te krijgen, werden op het terrein vier controleboringen uitgevoerd.

In boring 1 werd een Ap horizont, die baksteen en grind bevatte, vastgesteld van 50 cm dik. Daaronder was een verstoorde Cfexx horizont aanwezig, tot op een diepte van 1 m onder het maaiveld. Vanaf een diepte van 1 m blijkt een onverstoorde C horizont aanwezig. Ter hoogte van boring 2 is een opgebrachte laag aanwezig van ca. 80 cm dik, waarin baksteen en mortel aanwezig zijn. Daaronder werd nog een verstoorde ploeglaag (Apxx) vastgesteld, die baksteen bevatte. Op een diepte van 90 cm onder het maaiveld werd gestuit en kon niet verder geboord worden.

In boring 3 werd een verstoorde ploeglaag (Apxx) met baksteen vastgesteld tot op een diepte van ca. 50 cm. Daaronder bevindt zich een onverstoorde ploeglaag (Ap). Op een diepte van 60 cm onder het maaiveld vangt een geroerde overgangslaag tussen de A en de C horizont aan (A/C). Op een diepte van 70 cm werd de C horizont vastgesteld. In boring 4 werd een Ap horizont, die baksteen bevatte, vastgesteld. Op een diepte van 40 cm onder het maaiveld vangt een geroerde overgangslaag tussen de A en de C horizont aan (A/C). Op een diepte van 75 cm werd de C horizont vastgesteld.

De boringen in het noorden van het terrein geven duidelijk aan dat de natuurlijke aardkundige eenheden er verstoord zijn tot op een diepte van minstens 1 m onder het maaiveld. Ter hoogte van boringen 3 en 4 is de bodem geroerd tot op een diepte van minimaal ca. 70 cm onder het maaiveld. De vastgestelde bodemopbouw ter hoogte van boringen 3 en 4 is waarschijnlijk te zien in het licht van diepploegen of de tuinbouw die op het terrein gesitueerd geweest is. Er is dan ook sprake van een slechte bewaring van de natuurlijke aardkundige eenheden op het terrein. Op basis van de bodemkaart werd de aanwezigheid van een B horizont verwacht op het terrein. Deze is niet vastgesteld in de controleboringen.

¹⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 31183, Bruinewal Lochristi; CAI ID 32312, Goed te Lichtelaar; CAI ID 32318, Bruinewal Zaffelare (ZA217); CAI ID 31377, Utter Crusen (geraadpleegd op 30 augustus 2017)

¹⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 31375, Goed ter Hellen (ZA227) (geraadpleegd op 30 augustus 2017)

¹⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 31261 en CAI ID 214784, Kasteel Rooselaar (geraadpleegd op 30 augustus 2017)

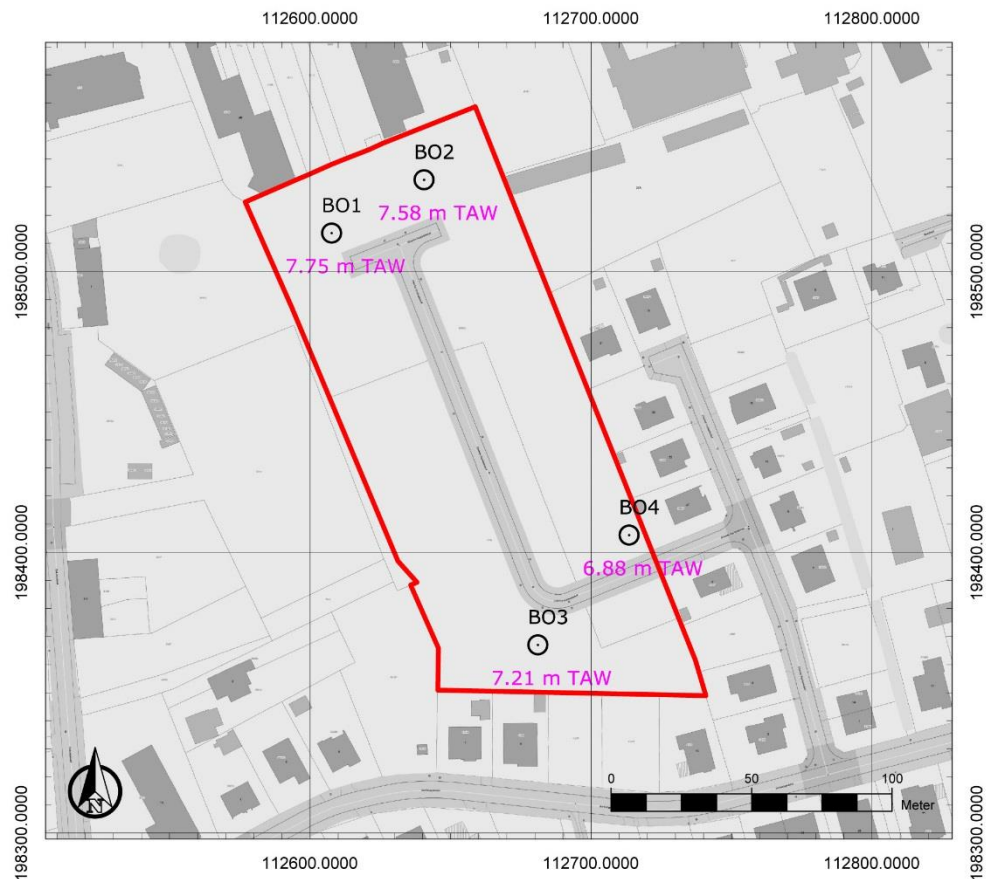
¹⁷ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 211736, Nieuwstraat (geraadpleegd op 30 augustus 2017)

Figuur 24: Boring 1 met de bovenzijde links en de onderzijde rechts

Figuur 25: Boring 4 met de bovenzijde links en de onderzijde rechts

Figuur 26: Overzicht van de uitgevoerde controleboringen, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.5 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn archeologische sporen en vondsten gekend uit de steentijd, de bronstijd, de middeleeuwen en de nieuwe tijd. Gezien de gunstige landschappelijke ligging van het terrein zijn ook resten uit andere periodes niet uit te sluiten. Landschappelijk is het terrein gelegen op de uitloper van een westzuidwest-oostnoordoost georiënteerde zandrug, in de nabijheid van verschillende waterlopen. Ook de ligging van het terrein vlakbij de historische kern van Lochristi en op korte afstand van de kerk, is van belang.

Historische kaarten geven aan dat het terrein in de 18de eeuw in gebruik was als akkerland. Op oudere luchtfoto's wordt een groot deel van het terrein ingenomen voor tuinbouw en serres. Deze serres zijn niet meer aanwezig op een luchtfoto van 2009. Wegenis binnen het onderzoeksgebied is waar te nemen op een luchtfoto van 2012. Vandaag de dag is het terrein opnieuw in gebruik als akkerland.

De gebruiksevolutie van het terrein in de nieuwste tijd maakt dat het archeologisch potentieel van het terrein gereduceerd wordt. Vooral het potentieel op de aanwezigheid van een goed bewaarde steentijd artefactensite is laag. De vele bodemingrepen die in deze periode plaatsgevonden hebben

op het terrein, hebben een negatieve impact gehad op de bewaring van het bodemarchief. Op basis van controleboringen blijkt de bodem geroerd tot verstoord tot op een diepte van minimaal ca. 70 cm onder het maaiveld. Het is echter op dit moment niet uit te sluiten dat waardevolle archeologische sporen nog bewaard kunnen zijn op het terrein.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de bouw van woningen. Van verschillende bodemingrepen ligt de precieze verstoringsdiepte niet vast. Ook dient in acht genomen te worden dat de geplande werken compactie van de bodem zullen veroorzaken buiten de zones waar de eigenlijke werken voorzien worden. Dit doet besluiten dat binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is.

2.4.6 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

In de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich gekende archeologische waarden uit de steentijd, de metaaltijden, de middeleeuwen en de nieuwe tijd. Gezien de gunstige landschappelijke ligging van het terrein zijn ook resten uit andere periodes niet uit te sluiten. In de nieuwste tijd hebben echter heel wat bodemingrepen plaatsgevonden op het terrein. Ze hebben een verstoring van de bodem veroorzaakt tot op een diepte van minimaal ca. 70 cm onder het maaiveld. Er werden plaatselijk ook diepere verstoringen vastgesteld, tot op 1 m onder het maaiveld. Het potentieel op een goed bewaarde steentijd artefactensite op het terrein is laag. Mogelijk zijn ook ondiepe sporen door de bodemingrepen op het terrein verstoord. Dit reduceert het archeologisch potentieel van het terrein. Het is echter niet uitgesloten dat diepere sporen bewaard kunnen zijn op het terrein. Om na te gaan of waardevolle archeologische sporen nog aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden.

3 Samenvatting

In de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich gekende archeologische waarden uit de steentijd, de metaaltijden, de middeleeuwen en de nieuwe tijd. Gezien de gunstige landschappelijke ligging van het terrein zijn ook resten uit andere periodes niet uit te sluiten. In de nieuwste tijd hebben echter heel wat bodemingrepen plaatsgevonden op het terrein. Ze hebben een verstoring van de bodem veroorzaakt tot op een diepte van minimaal ca. 70 cm onder het maaiveld. Er werden plaatselijk ook diepere verstoringen vastgesteld, tot op 1 m onder het maaiveld. Het potentieel op een goed bewaarde steentijd artefactensite op het terrein is laag. Mogelijk zijn ook ondiepe sporen door de bodemingrepen op het terrein verstoord. Dit reduceert het archeologisch potentieel van het terrein. Het is echter niet uitgesloten dat diepere sporen bewaard kunnen zijn op het terrein. Om na te gaan of waardevolle archeologische sporen nog aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

De Moor, G./D. Van De Velde, 1995: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 14 Lokeren*, Gent.

4.2 Websites

Cartesius (2017)
<https://www.cartesius.be>

Centrale Archeologische Inventaris (2017)
<https://cai.onroenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2017)
<http://dov.vlaanderen.be>

Erfgoedbank Waasland (2017)
<http://www.waaserfgoed.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2017)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

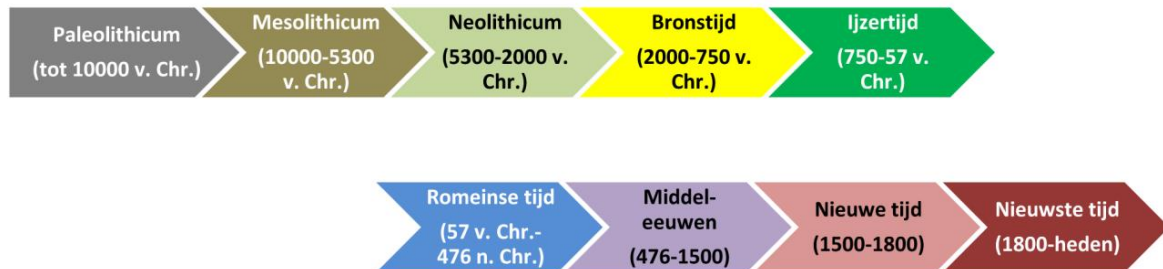
Geopunt Vlaanderen (2017)
<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2017)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2017)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

5.2 Plannenlijst

Plannenlijst bureauonderzoek: projectcode 2017H146

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
1	Kadasterplan	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	27/11/2017
2	Topografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	27/11/2017
3	Kadasterplan	Zone geplande werken	1:1	Digitaal	27/11/2017
4	Bouwplan	Ontwerpplan	1:1	Digitaal	27/11/2017
5	Hoogtemodel	Digitaal hoogtemodel terrein en omgeving	1:1	Digitaal	27/11/2017
6	Hydrografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	27/11/2017
7	Doorsnede	Terreinverloop	1:1	Digitaal	27/11/2017
8	Tertiaire geologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	27/11/2017
9	Quartaargeologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	27/11/2017
10	Bodemkaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	27/11/2017
11	Bodemgebruikskaat	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	27/11/2017
12	Bodemerosiekaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	27/11/2017
13	Historische kaart	Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden	1:1	Digitaal	27/11/2017
14	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen	1:1	Digitaal	27/11/2017
15	CAI-kaart	CAI vondstlocaties	1:1	Digitaal	27/11/2017
16	Overzichtskaat	Controleboringen	1:1	Digitaal	27/11/2017

5.3 Fotolijst

Fotolijst bureauonderzoek: projectcode 2017H146

ID	Type	Onderwerp	Vervaardiging	Datum
F1	Luchtfoto	Toestand terrein 2016	Digitaal	27/11/2017
F2	Luchtfoto	Toestand terrein 1971	Digitaal	27/11/2017
F3	Luchtfoto	Toestand terrein 1979-1990	Digitaal	27/11/2017
F4	Luchtfoto	Toestand terrein 2009	Digitaal	27/11/2017
F5	Luchtfoto	Toestand terrein 2012	Digitaal	27/11/2017